

УДК 633.86

ПРОДУКТИВНІСТЬ САФЛОРУ КРАСИЛЬНОГО ЗАЛЕЖНО ВІД СТРОКІВ ПОСІВУ

Баглюк У.П., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня факультету агротехнологій
Федорчук М.І., доктор с.-г. наук, професор, науковий керівник,
Миколаївський національний аграрний університет

Сьогодні ми можемо спостерігати стрімке розширення ефіроолійного та лікарського сегменту рослинництва на території України. Не дивлячись на це, наша країна все ще імпортує більшу частину сировини для промисловості в цій сфері з-за кордону, адже потреба в ефіроолійній продукції все інтенсивніше зростає щороку. Тому актуальним на сьогодні є питання дослідження особливостей вирощування та покращення продуктивності і якості великої кількості видів цінних ефіроолійних культур, вирощування яких можливе в наших природно-кліматичних умовах. Особливо це стосується Південного степу України, де лімітуючим фактором залишається волога, а величина посівної площі ефіроолійних культур все зростає.

Перспективною культурою у цьому напрямку є сафлор красильний (*Cárthamus tinctorius*), який є доволі посухостійкою та теплолюбною рослиною. У помірно-континентальному типі клімату Південного Степу ця рослина добре зростає, адже є особливо вимогливою до тепла (особливо у фазі цвітіння та дозрівання), яке забезпечується у літній період. До того ж це однорічна культура, тому не потребує особливих агротехнічних заходів для підтримки нормальної життєздатності культури у зимовий період. На відміну від інших культур даної групи сафлор має потужну кореневу систему (може забезпечувати себе вологою з глибини понад 60 см). Це теж є перевагою для вирощування рослини в умовах Півдня України. Рослина здатна витримувати несприятливі умови зони ризикованого землеробства на кшталт посухи, заморозків, високих температур повітря і ґрунту. Тобто сафлор красильний має широку здатність пристосування до різних погодних умов [1].

Сучасні дослідники багато уваги приділяють вивченню впливу різних агротехнічних засобів та систем на якість ефірної олії, продуктивність та загальний стан даних культур. Способи сівби, глибина посіву, строки, норми висіву й інші системи засобів агротехніки мають значний вплив в різних ґрунтово-кліматичних умовах [2]. Актуальним це є і для культури *Cárthamus tinctorius*. Унікальним в рослині є те, що вона дає найбільш високі врожаї в посушливих умовах, характерних для досліджуваної зони. Тобто ця рослина є найбільш рентабельною та перспективною для розвитку ефіроолійної промисловості в південних умовах країни.

Досліджувана культура – рослина ранніх строків сівби. Це пов'язано з тим, що вона починає проростати вже за температури ґрунту в межах 2..3°C. За таких

грунтових умов ми вже можемо отримати сходи сафлору. При цьому найбільш оптимальною є температура 6-8°C. Таким чином, оптимальний температурний режим ґрунту може бути забезпеченим в наших умовах вже в третій декаді березня [3]. Саме за ранніх строків сівби рослина може бути забезпечена потенціалом майбутнього продуктивного врожаю, адже це дає змогу реалізуватися якісному та кількісному потенціалу впродовж повного вегетаційного періоду рослини. При цьому можна отримати врожайність у розмірі 18,5 ц/га.

Однак були досліджені й показники продуктивності рослини за інших строків сівби. Так, за висіву рослин у другій декаді квітня довжина вегетаційного періоду зменшується на 8 днів, але вже це має впливові наслідки на зелену масу та продуктивність насіння сафлором красильним. За оптимальних ґрунтово-кліматичних умов та в умовах зрошення висота рослин зменшується більш ніж на 11% відсотків. При цьому значення урожайності падає на 20,5% і становить вже в середньому 14,7 ц/га.

За висіву насіння культури у третій декаді квітня показники взагалі стають значно нижчими за показники раннього висіву. Так, вегетаційний період рослини зменшується приблизно на 17 днів (становить 98 днів). Висота рослини при цьому зменшується більш, ніж на 26%, порівнюючи з висотою рослин за висіву у третій декаді березня, а урожайність зменшується майже на 31% і становить 12,8 ц/га [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що дослідження продуктивності сафлору красильного в умовах Півдня України залежно від строків висіву свідчить про найбільшу продуктивність рослин за ранніх строків – в III декаді березня. При цьому висів насіння у пізніші строки (у II - середній та III - пізній декадах квітня) призводять до зменшення вегетаційного періоду культури, що, у свою чергу, веде до зниження врожайності, а як наслідок до потенційного зниження отриманої ефірної олії з насіння *Carthamus tinctorius*.

Література

1. Єрмаков А., Ведмедєва К. Сафлор. Інститут олійних культур НААН, 2011. URL: <http://agro-business.com.ua/ahramni-kultury/item/111-saflor.html> (дата звернення 10.03.2023).
2. Строяновський В.С., Хоміна В.Я. Вплив комплексу технологічних заходів на урожайність та вміст ефірної олії в насінні ефіроолійних культур родини *Ariaceae*. *Тенденції та виклики сучасної аграрної науки: теорія і практика: матеріали міжнар. наук. інтерн.-конф., м. Київ, 20-22 жовт. 2021р. Київ, 2021. С. 272-275.*
3. Солоненко. С. Оптимізація елементів технології вирощування сафлору красильного в умовах Лісостепу Західного: автореф. дис. канд. с.-г. наук: 06.01.09. Кам'янець-Подільський, 2019. 24 с.
4. Філіпов Є.Г., Федорчук М.І. Вплив строків сівби на продуктивність рослин сафлору красильного в умовах зрошення Півдня України. *Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки.* 2013. № 83. С. 137-141.